

VAN DER LAAN

Van Kemal Rijken verschenen eerder

Roma

De Mystery Burger

De Westermoskee

Kemal Rijken

VAN DER LAAN

Biografie van een burgemeester

Ambo|Anthos
Amsterdam

Deze uitgave kwam tot stand door bemiddeling
van Marianne Schönbach Literary Agency B.V.

ISBN 978 90 263 3391 0

© 2016 Kemal Rijken

Omslagontwerp Studio Jan de Boer

Omslagillustratie © Paul Levitton bv / Hollandse Hoogte

Foto auteur Jelmer Haas

Verspreiding voor België:
Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Inhoud

Voorwoord 9

PROLOOG

De schokgolf 13

- 1 De tijd vertekent 24
- 2 De dokterszoon 47
- 3 Politicus in de dop 73
- 4 Het kind van Schaefer 99
- 5 De hoop in bange dagen 128
- 6 Schaduwburgemeester van Amsterdam 157
- 7 Loodgieter Van der Laan 186
- 8 Van minister tot burgemeester 217
- 9 Een machtige vuurdoop 246
- 10 'Eber de harde' houdt koers 277
- 11 Emoties en confrontaties 310
- 12 Leve de Amsterdamse republiek! 340
- 13 Burgemeester van Nederland 373

EPILOOG 409

Dankwoord 415

Bronnen 418

Namenregister 422

‘Als er tien problemen zijn en je wilt ze alle tien tegelijk oplossen, dan heb je elf problemen. Dat lukt je namelijk nooit. Je bent pas echt intelligent bezig wanneer je zegt: wat is het belangrijkste en meest logische om mee te beginnen?’

– Eberhard van der Laan

Voorwoord

Achter in de Thorbeckezaal van de Tweede Kamer zit een groep Sinti- en Roma-leiders. Het is 8 oktober 2009. Smoezend wachten ze op de aanvang van een commissievergadering met minister Eberhard van der Laan van Wonen, Wijken en Integratie. Voor het blad *Binnenlands Bestuur* maak ik een onderzoeksartikel over de wijze waarop gemeenten met Sinti en Roma omgaan. Roma-voorzitter Kostana Jovanovic is ook aanwezig. Zij was voorgaande zomer woedend op Van der Laan, omdat hij een brief aan de Kamer had geschreven waarin stond dat ‘enkele gunstige uitzonderingen daargelaten, sleutelfiguren uit de Roma-gemeenschap vaak een strafblad hebben’. Volgens Jovanovic was deze passage stigmatiserend en discriminatoir. Ook de gemeenten met veel Roma in hun gelederen keurden de toon van de brief af, waarop de minister stelde dat de klacht over onbetrouwbare leiders bij de gemeenten zelfvandaan kwam.

Het gesteggel kwam niet uit de lucht vallen, want al meer dan dertig jaar is het van overheidswege hommeles rond deze minderheid. Dit komt door zwalkend beleid van de overheid en de opstelling van de Sinti- en Roma-leiders zelf. Na de vergadering wil ik Van der Laan ondervragen. Het wordt mijn eerste kennismaking met de PvdA-politicus, maar eerst wil ik hem in actie zien. Tijdens het debat neemt Van der Laan het op tegen Kamerleden van de VVD en PVV. Ze pleiten voor een harde aanpak van ‘spijbelende zigeunerjongens’ en roepen om meer politie-inzet. In de zomer heeft de minister al 60.000 euro losgepeuterd voor de gemeenten met veel Roma, antwoordt hij. Daar moeten ze het mee doen. Ook zegt hij zes ton toe om schooluitval bij Sinti-

en Roma-kinderen te bestrijden, waarna de vergadering afgesloten wordt.

Terwijl iedereen opstaat, grijp ik mijn kans om de minister een aantal vragen te stellen. Ik sta op en loop naar de vergadertafel. Van der Laan pakt zijn spullen in. ‘Mag ik u wat vragen voor Binnenlands Bestuur?’ vraag ik. ‘Rook je?’ zegt hij. ‘Dan kunnen we buiten een sigaretje doen.’ ‘Nee, maar ik heb niets tegen rokers,’ zeg ik. Samen wandelen we naar een zijgang met balkon, waar Van der Laan een sigaret opsteekt en mij ontspannen te woord staat. Twee keer per jaar zal hij een gesprek hebben met Sinti- en Roma-leiders, vertelt hij, om de groep beter te leren kennen en naar hun inbreng te luisteren. Voorheen gebeurde dit nooit op structurele basis. De Rijksoverheid zal verder geen regie in het Roma-dossier nemen, want ‘de gemeenten hebben nu genoeg middelen om de problemen aan te pakken’. Na ons korte gesprek neemt Van der Laan vriendelijk afscheid. Dit ben ik niet gewend van ministers of staatssecretarissen. Meestal verschuilen ze zich achter hun voorlichters of houden ze journalisten redelijk op afstand.

Vanaf dat moment ben ik Van der Laan beter gaan volgen. Voor mij als politicoloog is hij een interessant ‘politiek dier’ dat toegankelijk is, helder communiceert en weet wat hij wil. Bovendien schuwt hij het debat niet en houdt hij er een gestoelde mening op na, iets wat je niet bij elke politicus van zijn niveau snel kunt zeggen. In 2010 lijkt het burgemeesterschap van Amsterdam, een stad waar bestuurders daadkracht en doorzettingsvermogen moeten hebben, dan ook een logische stap. In de jaren daarna interview ik hem als stadsverslaggever en vaak was de ervaring hetzelfde als in de Tweede Kamer.

In 2012 neemt de burgemeester mijn eerste boek *Roma* in ontvangst en voorafgaand aan de troonswisseling van 2013 mag ik hem uitgebreid interviewen over de aanloop naar deze belangrijke dag. We spreken ook onder meer over de inhuldiging van koningin Beatrix, op 30 april 1980, toen er een veldslag werd uitgevochten tussen krakers en de ME. ‘Meegereld?’ vraag ik. ‘Nee joh. Ik ben een PvdA’er,’ zegt de burgemeester, waarna hij vertelt hoe hij deze dag beleefd heeft. ‘Voor mij was het een van de verschrikkelijkste en gewelddadigste dagen die ik in Amsterdam heb meegemaakt,’ aldus Van der Laan.

Na afloop van dat interview gaat er een lampje bij me branden: dit is

niet alleen een bijzonder politicus, hij is ook nog eens erg gelaagd. Van der Laan is een biografie waard. Wanneer ik hem in de zomer van 2014 tegenkom in café Schiller aan het Rembrandtplein, vraag ik het hem op de man af: ‘Zou ik uw biografie mogen schrijven?’ Van der Laan: ‘Haha! Geen schijn van kans!’ Hierdoor raak ik alleen maar meer gemotiveerd. Medio april 2015 dien ik mijn boekplan bij Van der Laan in, die opnieuw geen medewerking toezegt. Hij heeft al vele journalisten en documentairemakers de deur gewezen, zo blijkt, en wil voor mij geen uitzondering maken. ‘Een boek, dat is ijdeltuiterij,’ zou hij tegen zijn persvoorlichter hebben gezegd. Hij wil zijn energie liever in zijn werk stoppen.

In de weken daarna spreek ik de burgemeester nog twee keer persoonlijk. Ik laat hem weten er begrip voor te hebben dat een biografie ‘erg dichtbij komt’ en dat ik zijn standpunt kan inzien. Op zijn beurt heeft Van der Laan begrip voor mijn rechten als journalist en ziet hij in dat een ongeautoriseerde biografie tot de mogelijkheden behoort. Later maakt hij kenbaar niets tegen mij als journalist of persoon te hebben, en dat geeft voor mij de doorslag om het boek te schrijven.

Omdat ik een boek wilde maken dat niet alleen Van der Laans burgemeestersjaren zou beslaan, begon mijn onderzoek in de oorlogsjaren. De ouders van Van der Laan waren actief in het verzet en in zijn geboortedorp Rijnsburg heb ik veel medewerking gekregen van het Genootschap Oud Rijnsburg. Ook jeugdvrienden en zus Ellen van der Laan wilden meewerken aan het project, evenals vrienden, oud-collega’s en zelfs zijn ex-vriendin. Politici, ambtenaren en prominenten uit het maatschappelijk middenveld stonden te trappelen om mee te doen en ook zijn critici waren bereid om te vertellen wat zij van Van der Laan vonden. Iedereen bleek een eigen verhaal over de man te hebben, waardoor ik werd overladen met details en wetenswaardigheden. In totaal interviewde ik 120 mensen van allerlei kaliber en deed ik uitgebreid bronnenonderzoek. Hierin heb ik de hand kunnen leggen op unieke documenten en foto’s van Van der Laan uit de jaren zestig, zeventig, tachtig en negentig. Iets wat de biografie rijker kan maken voor u, de lezer.

Het boek is chronologisch opgebouwd en begint in de Tweede We-

reldoorlog, een periode waar de hoofdpersoon tot op de dag van vandaag grote interesse in toont. Het politiek handelen van Eberhard van der Laan wordt mede bepaald door zijn levensloop en persoonlijke ervaringen. Wie zijn verleden en politieke werdegang leert kennen kan zijn huidige 'gebruiksaanwijzing' beter lezen en hanteren. Van der Laan is verder niet alleen een rokende man die in morsige pakken rondloopt. Hij is een mateloos, innemend en enthousiast mens, over wie iedere burger meer zou moeten weten. Alleen al daarom wens ik u veel leesplezier toe.

Kemal Rijken

PROLOOG

De schokgolf

Langs de Oudezijds Voorburgwal in Amsterdam loopt een fotojournalist met een camera in zijn handen en een grijze rugzak om zijn schouders. Hij heeft net zijn fiets neergezet. Het is donker, rond een uur of zeven in de avond. De man draagt handschoenen, want op deze decemberavond in 2010 is het erg koud. De wind waait en het zwarte water van de gracht rimpelt. Voor een zondagavond is het vrij rustig. Een drugstoerist stapt coffeeshop Green House binnen en soms rijdt er in volle vaart een taxi voorbij. Terwijl de fotojournalist langs de gracht wandelt, staan verderop enkele collega's bij elkaar. Koukleumend wachten ze voor de poort van Hotel The Grand – het voormalige stadhuis. Ze verwachten breaking news. Van de politiemannen bij de ingang mogen ze niet door de poort naar de binnenplaats. 'Nou, dan blijven we hier gewoon staan,' zegt een van hen. In de groep gonst het van de geruchten. 'Binnen zijn ze bezig. De ouders worden bijgepraat. Tientallen kinderen zijn misbruikt door pedofielen. De burgemeester is erbij,' zegt een tv-reporter. 'Het is heel erg,' zegt een ander. 'Ik heb gehoord dat de voorlichter van de burgemeester een brok in zijn keel had.'

Auto's, sommige geblindeerd, rijden voorzichtig door de poort. Ondertussen krijgen de journalisten het almaar kouder. 'Kijk! Ouders!' zegt een cameraman. Door de poort lopen een man en een vrouw van een jaar of dertig in een draffe naar de ingang van het hotel. De fotojournalist grijpt zijn kans en flitst erop los. Meer camera's flitsen. Het is echter onduidelijk of deze mensen wel ouders zijn. In ieder geval moeten zij vanavond ook in Hotel The Grand zijn. Snel lopen ze naar de hoofdingang van het hotel. Weg.

Eerder op de avond reed de dienstauto van burgemeester Eberhard van der Laan ook over de Oudezijds Voorburgwal richting Hotel The Grand. De route, hemelsbreed nog geen twee kilometer lang, liep vanaf het hoofdbureau van de politie aan de Elandsgracht. Voor de burgervader is deze korte rit ongetwijfeld geen gewone geweest. Hoe zullen de ouders reageren? Van der Laan is zelfvader van vijf kinderen, van wie er drie nog klein zijn, en kan zich de emoties van de vaders en moeders goed indenken. Zij zullen zich vooral afvragen: wat is er met mijn kind gebeurd?

In de afgelopen dagen heeft de Amsterdamse burgemeester er met zijn ambtenaren, de politie, het Openbaar Ministerie en de GGD er alles aan gedaan om getroffen ouders op te sporen en te informeren. Vandaag komen ze met de ouders samen in Hotel The Grand en in het Mövenpick Hotel, waar hij vooral de tijd wil nemen om naar de mensen te luisteren. Een zedenzaak gaat niemand in de koude kleren zitten, ook niet de burgemeester, die als politicus en advocaat al veel heftige zaken heeft meegemaakt.

Wat zijn de feiten? Sinds enkele dagen loopt er een groot internationaal politieonderzoek, dat is ontstaan nadat er bij de douane in Boston tussen kinderpornografisch materiaal een onbekende foto is ontdekt. Het gaat om een afbeelding van een peuter. Naakt. Met een slabbetje met Nijntje erop. De afbeelding van het witte konijntje doet de Amerikaanse justitie alarm slaan en leidt al gauw naar Nederland. Op dinsdag 7 december wordt de foto getoond in tv-programma *Opsporing Verzocht*. Het onbekende kindje wordt snel herkend door zijn opa, die alarm slaat. Het blijkt om een tweejarig jongetje uit Amsterdam te gaan dat onder de hoede is geweest van Robert Mikelsons, alias Robert M. (officiële voornaam: Roberts), een 27-jarige kinderverzorger van Letse komaf. Nog diezelfde avond doet de politie een inval bij M. thuis, waarna hij later op het politiebureau overstuurt een bekentenis aflegt. Hij verklaart tientallen kinderen te hebben misbruikt en daarvan beelden te hebben gemaakt. Zijn Nederlandse man Richard van O. zit ook in het complot. M. werkte van februari 2007 tot juni 2009 in kinderdagverblijf 't Hofnarretje in De Pijp, en van oktober 2009 tot januari 2010 in Jenno's Knuffelparadijs aan de Admiraal de Ruijterweg. Daarnaast bood hij zich aan als kinderoppas op internet.

De verdachte beweert ook dat hij niet langer bij de pornografische bestanden in zijn computer kan. In de dagen daarna gaat een omvangrijk team van 150 rechercheurs aan de slag met de zaak. De beweringen van de vermoedelijke dader blijken te kloppen: het gaat inderdaad om tientallen slachtoffertjes en zijn computer is wel erg goed vergrendeld. Uiteindelijk slaagt de recherche erin om de computer te openen door het wachtwoord van M. te bemachtigen, waarna een onthutsende hoeveelheid beelden in hun handen valt.

Burgemeester Van der Laan blijft via een zedenexpert op het stadhuis op de hoogte en wordt op woensdagavond gebeld door politiehoofdcommissaris Bernard Welten, die hem meedeelt dat het om een omvangrijke kinderpornozaak gaat. De volgende dag vergaderen beide heren op het stadhuis met hoofdofficier Herman Bolhaar van Justitie in Amsterdam en directeur Paul van der Velpen van de hoofdstedelijke GGD. Voor Van der Laan zijn de prioriteiten van meet af aan duidelijk: alle ouders moeten zo snel mogelijk geïnformeerd worden, en er moet goede hulpverlening voor hen en hun kinderen komen. Ook de opsporing en het strafrechtelijk onderzoek moeten ruim baan krijgen. Verder wil hij maatschappelijke onrust voorkomen en is het van groot belang dat er een mediastrategie komt waarbij actief en open wordt gecommuniceerd. Tussen ambtenaren en politiemensen wordt al veel informatie uitgewisseld. Zelf is Van der Laan graag van alles op de hoogte. 'Om hoeveel kinderen gaat het? Zijn er meer mogelijke daders en gaat het om een internationaal netwerk?' vraagt hij aan hen. Uiteindelijk komen meer onderdelen in beeld en daarna komt het spuurwerk in een stroomversnelling, waarbij elk uur 120 minuten moet hebben. Op donderdag zijn er reeds 37 ouderparen opgespoord. De burgemeester en de anderen zijn het erover eens dat de ouders uiterlijk op zondagavond geïnformeerd moeten worden; er zijn dus nog twee dagen te gaan om hen te vinden en uit te nodigen. Ondertussen belt korpschef Welten met al zijn collega's in het land om te vragen of zij hun familierechercheurs beschikbaar willen stellen. Dit komt op zaterdagmiddag helemaal rond.

De volgende dag gaan de tientallen rechercheurs vroeg op pad om bij ouders thuis aan te bellen en om hun het slechte nieuws globaal te brengen. Rond een uur of tien 's ochtends worden de eerste ouders al

uitgenodigd. Ze slagen erin om iedereen voor zondagavond te bereiken en naar Amsterdam te halen. Om de avond goed te laten verlopen wordt gekozen voor twee bijeenkomsten. In Hotel The Grand zullen ouders bijgepraat worden van wie het Openbaar Ministerie zeker weet dat hun kinderen ten prooi zijn gevallen aan Robert M. Daarna zal in het Mövenpick Hotel een veel grotere groep van circa vijfhonderd ouders geïnformeerd worden. Of hun kroost tot de slachtoffers behoort is nog niet zeker. Naar verwachting zal de dynamiek in beide groepen verschillend zijn. In de tweede groep zal veel meer onzekerheid heersen en daardoor kunnen de negatieve emoties heviger zijn. Onder leiding van Welten wordt er gewerkt aan één database waar alle ouders in staan, zodat alle instanties ze in kaart hebben en de ouders goed geïnformeerd kunnen worden. De burgemeester bereidt zich op de zondagavond voor. Hij wil de ouders van de slachtoffertjes en de andere aanwezigen zo goed mogelijk te woord staan, en spreekt met Welten, Bolhaar en Van der Velpen af wie welke informatie zal geven.

De keuze voor Hotel The Grand, waar op zondagavond 10 december de groep van direct betrokken ouders samenkomt, komt niet zomaar uit de lucht vallen. The Grand, gelegen in het centrum van de hoofdstad, is een ruim opgezet hotel met zichtbare en onzichtbare in- en uitgangen. In dit gebouw kunnen ouders dus ongestoord naar binnen en zich mengen onder de hotelgasten. In de oude burgerzaal – het pand deed tot 1988 dienst als stadhuis – lopen de ouders naar binnen.

Voor burgemeester Van der Laan is dit geen onbekende plek. Als twintiger en dertiger is hij hier vaak geweest, zeker toen hij in de jaren tachtig werkte voor PvdA-wethouder Jan Schaefer. In de zaal gaat hij achter een lange tafel zitten. Hij heet alle aanwezigen welkom en stelt Welten, Bolhaar en Van der Velpen aan hen voor. Er zijn zeker zestig mensen aanwezig. Niet alleen ouders, maar ook familierechercheurs, GGD-medewerkers en wethouder Eric van der Burg van Zorg en Welzijn (VVD) zitten en staan in de ruimte. Sereen worden de feiten door de burgemeester aan de groep gepresenteerd. Met opzet mijdt hij woorden als verkrachting. Dat klinkt te hard. Hij en de andere sprekers gebruiken de term ‘zeer ernstig seksueel misbruik’. In de zaal heersen stilte en verbijstering. Dan laat Van der Laan de foto van Robert M. zien

op een groot scherm. Een schokgolf gaat door de zaal en mensen schrikken alsof ze in de auto zitten en ineens moeten remmen voor een fietser. De verbijstering is groot. Sommige ouders beginnen te snikken. ‘Wij willen er zijn voor u en zullen om u heen gaan staan. U kunt op uw gemeente rekenen,’ deelt Van der Laan mee, waarna ouders vragen stellen over wat er precies gebeurd is. Er volgt een groepsgebesprek, terwijl politiemensen ouders apart nemen die meer kunnen vertellen over de verdachte. Zij worden meteen als getuige gehoord. Na ongeveer een uur gaat iedereen weer uiteen.

Van der Laan stapt met zijn persvoorlichter Bartho Boer in de dienstauto en gaat op weg naar het Mövenpick Hotel, dat zich naast de cruiseterminal in het Oostelijk Havengebied bevindt. In de auto is de sfeer stemmig en zakelijk. Beide heren bereiden zich voor op de plek en bijeenkomst. Zijn er buiten veel media aanwezig en hoe ziet het eruit? Het is een grote zaal, waar honderden mensen gespannen op de burgemeester wachten. Binnen zijn de gemeentelijke directeur Openbare Orde en Veiligheid Maureen Sarucco, hoofd externe betrekkingen Annelie de Hommel en directeur voorlichting Mirjam Otten aanwezig. Dit avonddeel wordt geleid door gespreksleider en ambtenaar Hans Huijssoon.

Deze tweede bijeenkomst, die rond een uur of negen begint, bevat zoals verwacht veel meer dynamiek. Van der Laan: ‘Dames en heren, er is iets vreselijks gebeurd.’ Daarna vertelt hij over de zaak en welke informatie er al boven water is. Een groot aantal ouders schrikt en is verontwaardigd, omdat ze niet weten waar ze aan toe zijn. Zijn hun kinderen misbruikt of niet? Ongeduldig wachten ze achter interruptiemicrofoons om hun zegje te doen. Een boze vader neemt het woord en zegt: ‘Er staat nu een foto van mijn kindje met Robert M. op een oppassite. Godverdomme! Die moet er nú af gehaald worden!’ Welten: ‘Ik kan het niet garanderen, maar we gaan eraan werken om dit ervanaf te halen.’ De man blijft bozig en zwaait met een smartphone met daarop de beeltenis van zijn kind. De burgemeester haakt aan: ‘Meneer, ik begrijp uw punt. Wij gaan alles op alles zetten om die foto van die website te halen.’ De man bedaart enigszins.

Andere ouders zijn verbaasd over de mededeling dat Robert M. geen seksueel overdraagbare aandoening (soa) of hiv heeft. ‘Jullie

hebben hem nog geen week in hechtenis en hoe kunnen jullie nu al weten dat hij geen aids heeft?’ vraagt een van de ouders, waarna een dame van het Academisch Medisch Centrum het woord krijgt. Zij probeert iedereen gerust te stellen. ‘U kunt uw kind bij ons laten testen, hoor,’ zegt ze. Veel ouders besluiten om later in de week het zekere voor het onzekere te nemen.

Niet alle ouders nemen alles wat Van der Laan en de anderen zeggen voor lief. Het regent vragen. Hoe heeft het kunnen gebeuren dat dit jarenlang zo door kon gaan? Waarom heeft de politie niks gedaan? Dankzij jullie is dit gebeurd! Een voor een proberen de burgemeester en de andere gezagsdragers hen te woord te staan. Ze blijven vooral rustig en zetten hun zakelijke pet op, onder meer om escalatie te voorkomen. Sommige ouders lopen boos en huilend de zaal uit. Anderen zitten te janken in hun stoel. Weer anderen staren voor zich uit. Verdwaasd. Van der Laan slaat alles gade en probeert vooral te luisteren naar wat de ouders te zeggen hebben. Hij neemt de tijd en wil hun emoties begrijpen. Vervolgens maakt hij in een bijzaaltje kennis met ouders die via een tv-verbinding hebben meegekeken en in een andere zaal spreekt hij met het personeel van de kinderdagverblijven. De bijeenkomst loopt uit, waardoor de geplande persconferentie in de Stopera later moet beginnen.

De ouders van het kind dat in *Opsporing Verzocht* te zien was hebben advocaat Richard Korver naar het Mövenpick Hotel meegenomen, die in eerste instantie niet naar binnen mag omdat hij niet in de centrale database staat. Er volgen wat paniektelefoontjes met het stadhuis en Korver wordt nog steeds niet binnengelaten. Pas als hij dreigt om een cameraploeg van tv-programma *Nieuwsuur* te laten komen, mag hij de zaal in. ‘De burgemeester wil geen toestanden, dus u bent welkom. Maar het is niet de bedoeling dat u vragen gaat stellen,’ zegt een medewerker tegen hem. Voor in de zaal zit een groep advocaten van de Advocatenorde, die aanwezig zijn op verzoek van Van der Laan. Korver wil hun alle ruimte bieden en gaat achterin zitten. Hij volgt de discussie in de zaal en ziet dat ouders hun verhaal willen doen. Dat vindt hij niet verstandig. Hij stapt naar voren en vraagt aan presentator Huijssoon het woord, die aarzelt en de microfoon pas afstaat wanneer Van der Laan gebaart dat het kan.

‘Beste ouders,’ zegt Korver. ‘Als u nu uw relaas gaat doen, geeft u de advocaten van de verdachten straks munitie om u in de rechtszaal te ondervragen over uw verhalen. Dit maakt u kwetsbaar. Vertel uw verhaal eerst aan de politiemensen. Ik sta hier voor de ouders van het kindje in *Opsporing Verzocht* en die hebben er belang bij dat de zaak rond komt. Als u hiermee doorgaat, maakt u de zaak misschien stuk, omdat de verdediging dan kan stellen dat u elkaar hebt beïnvloed, waardoor uw verklaring uiteindelijk in de rechtszaal mogelijk als minder waard wordt gezien.’ Er ontstaat een kentering in de zaal en achter de tafel van Van der Laan is iets van opluchting te zien, zo lijkt het. De burgemeester vraagt of alle ouders die nog niet met de politie hebben gesproken zich in de pauze bij een politiemans willen melden om daar een eerste verklaring af te leggen. Na de pauze worden de laatste ouders door Van der Laan naar politiemensen gestuurd.

Aan het einde van de avond schrijven de rechercheurs alle gegevens en vragen van de ouders nogmaals op, zodat de groep op de hoogte kan blijven. Hierna vertrekt het gezelschap van Van der Laan weer. Dit keer gaan ze in hun dienstauto’s naar de Stopera, waar een zaal vol pers wacht. In de auto stellen de burgervader en zijn voorlichter vast dat het toch goed was om de groep in tweeën te splitsen. Van tevoren wisten ze niet hoe mensen zouden reageren, maar ze concluderen dat de impact van onzekerheid bij mensen erg groot kan zijn.

De meeste journalisten zijn halverwege de avond al vertrokken bij Hotel The Grand. Via hun redacties en contacten hebben ze gehoord dat er nog een samenkomst zou zijn in het Mövenpick Hotel, waar uiteindelijk een kleine groep journalisten voor de ingang op ouders wacht. Foto’s worden gemaakt en werk wordt gedaan. Tegen tien uur pakken ook zij bij de ingang van dit hotel hun spullen in. De meeste foto’s en videobeelden zijn al gemaakt, en vragen stellen aan de ouders lukte moeilijk. Daarvoor is het onderwerp te precair en zijn de ouders te veel van slag. Ook de fotojournalist die eerst bij The Grand stond te wachten is naar het Mövenpick Hotel gekomen en heeft daar zijn werk gedaan. Hij pakt zijn rugzak, loopt naar zijn fiets en maakt zijn slot los. Vervolgens fietst hij door de koude binnenstad naar de Stopera, waar in de Boekmanzaal een grote persconferentie gehouden wordt.

Bij de ingang van de langgerekte zaal met ronde jarentachtig-lampen aan het plafond, staat een tafel met koffie- en theecontainers en plastic bekertjes. Het is rond tien uur in de avond. Journalisten, cameramensen, ambtenaren en voorlichters proberen een kop koffie of thee te bemachtigen. Buiten vriest het en hier kan iedereen zich een beetje opwarmen. De sfeer is bedrukt en grimmig. 'Er gaat een schokgolf door de stad,' zegt een tv-verslaggever tegen een radiocollega. Op televisie bericht actualiteitenprogramma *Nieuwsuur* over het landelijke nieuws dat nu al 'de Amsterdamse zedenzaak' heet. In de Hilversumse studio ondervraagt presentator Joost Karhof een deskundige van Universiteit Maastricht. 'Ik zou het ook heel erg vinden als ouder,' zegt ze tegen de anchorman, die knikt. Tijdens de uitzending is het wachten op het begin van de persconferentie van de autoriteiten, maar die wordt met zeker dertig minuten uitgesteld. De burgemeester is nog in het Mövenpick Hotel en neemt eerst alle tijd voor de ouders. Als hij naar de Boekmanzaal komt, is *Nieuwsuur* al uit de lucht. Omdat de zedenzaak wordt gezien als groot nationaal nieuws, wordt een halfuur later de persconferentie live uitgezonden.

Van der Laan praat nog even met zijn voorlichter Boer alvorens hij naar de achterkant van de zaal loopt. Fotografen lopen met hem mee en klikken met hun camera's. Bij hem zijn Welten, Bolhaar en Van der Velpen: voor deze gelegenheid is de 'Driehoek' van gemeente, politie en Justitie uitgebreid met de GGD. De heren lopen naar een verhoogde tafel en schuiven aan. Welten kijkt fronsend op het A4'tje voor hem. Bolhaar ziet er beduusd uit en Van der Velpen kijkt ernstig. Burgemeester Van der Laan lijkt enigszins geëmotioneerd door wat er allemaal gebeurd is. Als eerste spreekt hij de aanwezige pers toe.

'Dames en heren, goedenavond. Eerder vanavond hebben wij twee bijeenkomsten gehad met ouders van jonge kinderen die mogelijk het slachtoffer zijn van ernstig seksueel misbruik. Er is sprake van een serieuze verdenking van ernstig misbruik door een verdachte die afgelopen dinsdagavond is opgepakt en sindsdien vastzit. Voor zover wij weten was hij werkzaam in twee kinderdagverblijven: 't Hofnarretje en Jenno's Knuffelparadijs. En hij bood zich aan als oppas via internet,' zegt Van der Laan tegen het publiek. Hij vertelt dat de ouders voorop-